

קטמונה - ספרייה וגלריה מתחת לבית

המפגש בין מציאות לאמנות

הקמת המתחם, קיץ 2014. הנערים הפכו לסוכנים של קטמונה

קהילתית הממוקם במרחב ציבורי בלב שכונת הקטמונים, באחד הרחובות המורכבים, הצפופים והחלשים בעיר. הגלריה והספרייה שוכנות במבנה ייעודי משותף, אשר תוכנן ונבנה באופן מודולרי המאפשר פתיחה וסגירה של המתחם. כאשר המתחם פתוח לא מפרידות דלתות בינו לבין הרחוב, והחסמים הטבעיים שקיימים בכניסה לגלריות וספריות נעלמים. החצר שבה ממוקמת קטמונה גלויה ונגישה מהרחוב, ובה בעת מאפשרת חוויית ביקור אינטימית באמצעות הסכך הטבעי שהיא מציעה. כאשר המתחם סגור, קירות הגלריה מתקפלים לכיוון הספרייה, וכך נשמרות יצירות

כתבה: מורן אביב-
דביר, יזמית שותפה
של קטמונה

בפברואר 2014 נפגשה קבוצה של כתשעה אמניות ואמנים תושבי ירושלים בתוכנית "יוצרים במרחב הציבורי" של עמותת "רוח חדשה". התוכנית נותנת ליוצרים ירושלמים מכל תחומי האמנות הזדמנות ייחודית ליצור באופן מעורב, אקטיביסטי וסקרני, מתוך מפגש בין המציאות לאמנות.

בחודשים הראשונים לתוכנית עסקה הקבוצה בהיכרות ולמידה של המקום שבו בחרו לפעול אמנותית - שכונת קטמונים. השכונה מורכבת מפסיפס מגוון של קהילות, החל מקהילת עולי צפון אפריקה שנכנסה לשכונה בשנות השישים וכלה בקהילות העולים מאתיופיה, רוסיה, רומניה ועוד. המפגשים כללו מחקר מעמיק בנושא השכונה וצרכיה והיכרות עם גורמים ופרויקטים שונים שכבר פועלים בשכונה ומשפיעים על אופיה.

לאחר שלושה חודשים של שיטוט, שהייה, שיחות, מפגשים, למידה ומחקר התגבשו בשכונה כמה פרויקטים אמנותיים. אחד מהפרויקטים הוא קטמונה: שיתוף פעולה בין ארבעה אמנים מתחומים שונים - יפעת שיר-מוסקוביץ, נופר קפלן, מורן אביב-דביר ומידד אליהו - החולמים ליצור ספרייה וגלריה במרחב הציבורי.

קטמונה היא מיזם להקמת גלריה וספרייה

אבן הפינה למקום הונחה בידי קבוצת נערים מהשכונה במסגרת "סיירת קטמונים הירוקה", שתפקידה לשקם ולשפר את חזות השכונה. במהלך העבודה המשותפת נוצרה זיקה של הנערים לפרויקט, והם נהפכו לסוכנים של "קטמונה" בשכונה. הפרויקט שואף להמשיך לשלב את הנערים במסגרת הפעילות השוטפת במהלך השנה.

התערוכה הראשונה בגלריה תעסוק בתיאטרון הקהילתי האוונגרדי "אוהל יוסף", שפעל בקטמונים בשנות ה-70 בהשתתפותם של צעירים מהשכונה. התערוכה תכלול תצלומים נדירים וטקסטים מתוך ההפקה "יוסף יורד קטמונה", לצד עבודות עכשוויות של אמנים תושבי השכונה.

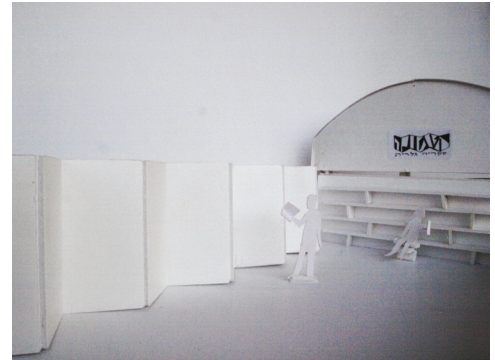
במפגש בין המעשה האמנותי למרחב הציבורי ותושביו עולות דילמות רבות, שבחלקן טרם נפתרו. איך חופש הביטוי של קבוצת אמנים נשמר תוך התחשבות ברגישויות של תושבי השכונה, המסורתיים בחלקם? איך המתחם הפתוח והציבורי ממשיך להיות מקום נעים למפגש ולא עוד חצר מוזנחת ונטושה? מי מהתושבים יכול להיות שותף מוביל בקטמונה? מהי הרלוונטיות של ספרייה בעולם הדיגיטלי? איך יוצרים שותפות עם תושבים וגורמים שונים בשכונה תוך שמירה על סטנדרטים אמנותיים? האם הימצאותן של גלריה וספרייה מתחת לבית מעודדת צריכת אמנות וספרות מעבר לרדיוס השכונתי?

השותפים לפרויקט מקווים שבמהלך העבודה המשותפת נגלה יחד את התשובות לשאלות הללו - ולשאלות שבוודאי עוד יצופו בהמשך.

האמנות והספרים עד הפתיחה הבאה.

הספרייה כוללת מאות ספרי אמנות וספרי ילדים ונוער. לצדם, חלק מרכזי מוקדש לאיסוף והצגה של ספרי אמן ייחודיים. במתחם נערכות פעילויות שונות סביב עולם הספר, החל בשעות סיפור חוויות וכלה בסדנאות כריכה והכנת ספרי אמן.

הגלריה תציג תערוכות מתחלפות בנושאים שונים ותעניק לאמנים תושבי השכונה ומחוצה לה הזדמנות להציג את עבודותיהם. לכל תערוכה ימונה אוצר מטעם האמנים השותפים, והוא יבחר בקפידה את העבודות אשר

מודל: מרחב מודולרי של ספרייה וגלריה במרחב הציבורי. עיצוב: מידד אליהו

ייכנסו לתערוכה על פי התאמתן ואיכותן. קטמונה רואה באמנות כלי לשינוי חברתי, להעצמה אישית ולמתן משמעות וכלי ביטוי לתושבי השכונה. כבר בשלבי התכנון התקיימה פגישה עם תושבים שעשויים להתעניין בפרויקט והוצג בפניהם המודל המתוכנן, במטרה לשמוע את דעתם והצעותיהם המבוססות על היכרותם רבת השנים עם השכונה ועניינם בפיתוח מקום כזה. כמו כן, בתהליך הפיתוח ובניית קטמונה לקחו חלק שותפים מקומיים רבים, הן ברמת המנהל הקהילתי והעירוני והן ברמת התושבים. שיתוף הפעולה עם הגורמים המקומיים כלל דיאלוג מתמשך לגבי מיקום הפרויקט, אופי הפעילות, התמודדות עם ונדליזם, גיוס תושבים ומחשבה על עתיד הפרויקט.